

V O L V O X G L O B A T O R

Michal Kubal
František Šulc
Barbora Šámalová

VÁLKA O IRÁK

Očima tří českých reportérů

R U B I K O N

Michal Kubal, František Šulc, Barbora Šámalová

sestavil Zdeněk Šámal

Válka o Irák – očima tří českých reportérů

Copyright © Michal Kubal, František Šulc, Barbora Šámalová, Zdeněk Šámal 2003

Photography © Michal Kubal, Marek Ondříček, František Šulc, Lidové noviny 2003

ISBN 978-80-7511-045-9

Odborný redaktor Libor Dvořák

Odpovědný redaktor Ladislav Dlabal

Fotografie Michal Kubal (1, 4, 6, 9, 20, 21, 29, 31, 32)

Marek Ondříček (2, 5, 7, 13, 15–17, 22)

František Šulc (3, 8, 10–12, 14, 18, 19, 23–28, 30)

Mapa Antonín Stříž

Obálka Karel Horák s použitím fotografie Michala Kubala

Epub připravil – PureHTML.cz

Vydalo nakladatelství & vydavatelství

VOLVOX GLOBATOR

Štítného 17, 130 00 Praha 3

www.volvox.cz

5. svazek edice Rubikon celkově jako 626. publikaci

Vydání první Praha 2004

Adresa knihkupectví

VOLVOX GLOBATOR:

Štítného 16, 130 00 Praha 3 – Žižkov

„Věřící zvítězí! Nadešly rozhodující dny a musíte učinit, co vám uložil Bůh – podřezat hrdla nepřátel.“

(SADDÁM HUSAIN V TELEVIZNÍM PROJEVU 24. BŘEZNA
2003)

„Zle myslí bezbožník o spravedlivém, a skřípí na něj zuby svými. Ale Hospodin směje se jemu; neboť vidí, že se přibližuje den jeho.“

(ŽALM 37, VYVEDENÝ NA PŘILBĚ DESÁTNÍKA BYRONA
ESTAYE Z 1. EXPEDIČNÍHO SBORU NÁMOŘNÍ PĚCHOTY USA)

Centrum Bagdádu

1. rozhlasové a TV centrum	7. prezidentský palác Sudžúf
2. ministerstvo informací	8. univerzita
3. ministerstvo zahraničí	9. velitelství Republikánské gardy
4. centrála strany Baas	10. vojenský památník
5. prezidentský Republikánský palác	11. velitelská centrála
6. hotel Palestina	

Úvodní poznámka

Toto je příběh války v Iráku, jak ji viděli a na vlastní kůži zažili tři čeští reportéři. Nejde ani zdaleka o vyčerpávající historii tohoto konfliktu ve všech jeho složitých politických a vojenských souvislostech. Michal Kubal z České televize působil jako jediný český novinář během války přímo v Bagdádu. Z bezprostřední blízkosti sledoval drama koaliční vzdušné ofenzívy, proplétal se neprůhlednými nástrahami saddámovské propagandy a nakonec se dočkal příjezdu amerických tanků a diktátorova pádu. František Šulc z Lidových novin se zase stal jediným českým „embedem“, jak se nazývali novináři akreditovaní přímo u koaličních vojenských jednotek. Jeho válečnými společníky a průvodci byli Seabees, Mořské včely, elitní ženijní sbor amerického námořnictva. Barbora Šámalová z České televize pracovala v Kuvajtu a v Jižním Iráku. Trávila začátek války společně s vojáky československé protichemické jednotky a po vítězném postupu spojenců na jihoirácký přístav Umm Kasr a obklíčení Basry mohla sledovat bezuzdnou anarchii a humanitární katastrofu, která postihla zdejší Iráčany. Každý ze tří reportérů, autorů následující knížky, viděl válku odjinud a každý z nich si z ní odnesl trochu jinou zkušenost. Je údělem novináře, že aktuálně odvedená práce kvapně zestárne a upadá v zapomnění. Tato kniha, či spíše trojjediný reportérský deník, je pokusem o to, aby i to zajímavé, co reportér při práci obvykle nikdy nesdělí, našlo svoje čtenáře. Pro snazší orientaci jsou až na výjimky události řazeny den po dni a doplněny stručným úvodním komentářem, který rámuje nejdůležitější události probíhajícího dne z celkového hlediska.

ZDENĚK ŠÁMAL

19. BŘEZEN, STŘEDA:

Hodiny před bouří

Bylo naprosto zjevné, že válka musí brzy začít. Čas polyká poslední hodiny z ultimáta, které dal americký prezident George W. Bush iráckému samovládcí Saddámu Husajnovi a jeho dvěma synům Udajovi a Kusajovi k vyklizení mocenských pozic a opuštění země. A bylo také jasné, že irácká trojice se Američanům nepodrobí. Ačkoli o tom svět oficiálně nevěděl, koaliční vojska v severním Kuvajtu se v mohutných kolonách přesouvala k irácké hranici a zaujímal výchozí postavení k útoku. Na západní hranici Iráku se do akce chystaly obávané speciální jednotky amerických ozbrojených sil, a také Britové a Australané. Vzdušný prostor nad jižním a severním Irákem, kde od konce první války v Zálivu v roce 1991 existovaly bezletové zóny, koalice ovládala zcela jednoznačně. Její letectvo tady bez valné pozornosti očekávajícího světa postupně ochromilo iráckou protivzdušnou obranu. Figury byly rozestaveny, čekalo se jen na první tah, 300 000 koaličních vojáků čekalo na signál k útoku – operace „Irácká svoboda“ směřující ke svržení jednoho z nejkrutějších světových diktátorů mohla začít a protiválečné nálady milionů lidí na celém světě a byzantinské diplomatické hry některých států na tom nemohly vůbec nic změnit.

Michal Kubal, Bagdád:

Poslední hodiny čekání – Dlouhá cesta do Bagdádu – Přijít ve správnou chvíli – Lidé se připravují na válečné časy

Ostrý vítr hnal prach prázdnými ulicemi Bagdádu. Silný poryv mě

skoro sfoukl ze střechy ministerstva informací. Právě jsem dělal živý obrazový vstup do Událostí, komentářů. V Iráku bylo půl druhé v noci. Už jsem sotva vnímal, co povídám, za posledních deset dnů jsme toho moc nenaspali.

Bagdád prožíval zřejmě poslední noc míru. Den předtím vyhlásil prezident Bush ultimátum, aby irácké vedení opustilo zemi. Saddám Husajn místo toho rozdělil Irák na čtyři vojenské zóny: do čela té centrální v okolí Bagdádu jmenoval svého syna Udaje, velitele elitních Republikánských gard. Bylo jasné, že válce už nic nezabrání.

Před pár hodinami jsme viděli na tržišti podivnou výpravu. „To jsou lidi z OSN, nakupují suvenýry,“ ukazoval jejich směrem Abú. Abú byl náš syrský průvodce, který s námi letěl z Prahy. Jeho přezdívku Abú Radvan jsme si s Petrem zkrátili na obyčejné Abú, tedy otec. Zbrojní inspektoři OSN byli ukazatelem vážnosti krize. Dokud zůstávali v Bagdádu, bylo jasné, že bomby padat nezačnou. Teď na ně čekalo na runwayi mezinárodního letiště Saddáma Husajna kousek za Bagdádem letadlo. Večer přišla zpráva, že zaplatili účet ve svých hotelích.

„Tak to asi už opravdu začne,“ prohodil ke mně Petr Klíma, když jsme se večer vraceli zpátky do hotelu.

Nechtěl jsem nic zakřiknout, ale vypadalo to, že nám zatím všechno skoro dokonale vyšlo. Jestli opravdu začnou na Bagdád padat bomby a Iráčané nás předtím nevyhostí, ten půlrok nervů a příprav nepříjde nazmar. Na tom, abychom teď jeli po hlavní bagdádské třídě uprostřed města, které se připravuje na válku, jsme pracovali od září. Tehdy jsme poprvé došli na iráckou ambasádu a podali žádosti o víza. Čekali jsme skoro čtyři měsíce. Bylo to na Nový rok, když volali z velvyslanectví, že si můžeme přijít vyzvednout pasy. Ministerstvo vnitra i informací, které schvalovaly příjezd každého novináře do země, poslaly po dlouhém váhání svůj souhlas.

Od prvopočátku jsme chtěli být v Iráku přesně ve chvíli, kdy válka začne. Víza jsme dostali na tři měsíce, do té doby jsme museli překročit irácké hranice. Problém spočíval v tom, že pak jsme do deseti dnů museli kontaktovat ministerstvo vnitra, aby rozhodlo, jestli

můžeme v Iráku zůstat déle, nebo zda musíme potupně odjet pryč. O možnosti prodloužení jsme měli rozporuplné informace. Poslední z českých novinářů, který v Iráku byl – Teodor Marjanovič z Respektu – se o prodloužení snažil marně. Zato Rebecca Lipkin, produkční z americké televizní stanice ABC, tvrdila, že to není vůbec žádný problém.

Nechtěli jsme zbytečně riskovat, že by nás Iráčané vypověděli dřív než začnou padat bomby. Čekali jsme tedy s odjezdem do poslední chvíle – aby konflikt byl skutečně na spadnutí, ale zároveň aby situace nebyla ještě tak vážná, aby kvůli tomu okolní země uzavřely hranice s Irákem. Do Bagdádu se totiž dalo dojet v podstatě jenom autem – devět set kilometrů pouští z jordánského Ammánu nebo skoro stejnou vzdálenost ze syrského Damašku.

Povedlo se. Byli jsme zde ve chvíli, kdy konflikt měl vypuknout každou chvíli. Jenom víza jsme stále ještě neměli prodloužená. Abú však stále zůstal ledově klidný: „To je formalita, pánové. Já vám to zařídím – prodloužení třeba na tři měsíce.“

Pobyt v Iráku nebyl levný. Za každého novináře nebo člena štábu sto dolarů denně, stovku za kameru, další za notebook, a kdo si přiveze satelitní telefon, musí zaplatit 150 dolarů denně. Pro běžně vybavený dvoučlenný štáb menší televize, jako je naše Česká, to znamenalo neúnosné denní výdaje 550 dolarů.

My jsme ale měli štěstí. Generální ředitel odboru informací nám poplatky prominul. Museli jsme si za to vyslechnout přednášku o vzájemných vztazích Čechů a Iráčanů. Ty ochladly poté, co se do Prahy se Svobodnou Evropou přesunulo i vysílání Rádía Svobodný Irák. Žádný z iráckých představitelů nám to nikdy neopomenul zdůraznit. Ani generální ředitel nebyl výjimkou: „Proč bych vám měl něco prominout?! Kvůli postoji vaší vlády?! Přidali jste se na druhou stranu! K zemi, která si myslí, že bude rozhodovat o osudu světa. Jenže svět je na naší straně, my neprohrájeme... Všichni se už dávno chtěli vzepřít, ale teprve Irák jim ukázal cestu.“ Naši žádost o prominutí poplatků nicméně podepsal.

Za stovky dolarů denně dostal novinář v Bagdádu po dvou dnech čekání u různých úředníků ministerstva informací akreditaci, kterou si musel v nedalekém papírnictví nechat sám zatavit do obalu. A především mu přidělili „průvodce“. Ten se vyznačoval tím, že skoro nic nezařídil, ale na všechno bedlivě dohlížel.

Náš průvodce Mr. Husajn se projevil asi po čtvrt hodině vzájemného soužití ve chvíli, kdy jsme do reportáže o kultu Saddáma Husajna potřebovali natočit malý krámeček s podobiznami iráckého prezidenta: „Tady točit nesmíte. O dvě ulice dál je irácký rozhlas. Tady je natáčení zakázané.“ Marně jsme se ho snažili přesvědčit, že chceme točit pouze portréty „Nejvyššího“. Úřad rozhodl...

Ve srovnání s ostatními jsme na tom ovšem nebyli tak špatně. Legendou se stal průvodce americké televize CBS, který jejímu štábu určil ve městě tři místa, kde mohli natáčet. Dvě z toho byly křižovatky a tím zbývajícím ulice před ministerstvem informací.

Vraceli jsme se centrem k hotelu Palestina, kam jsme se před pár dny nastěhovali. Bagdád stále ještě nepřipomínal město, které se připravuje na válku. V ulicích sice vyrostly palposty z pytlů s pískem, nikde jsme ale neviděli žádné vojáky ani tanky nebo obrněné transportéry. Atmosféra nicméně přece jenom houstla.

Když jsme před deseti dny přijeli, jen málokdo věřil, že by válka mohla opravdu začít. „Američani jsou proti celému světu, Francie, Rusko, Německo a Čína, to je síla, kterou nemůžou ignorovat,“ líčil své vidění globální politické situace taxikář, který nás vezl z ministerstva informací do hotelu. Lidé ve městě se ale připravovali na nejhorší: vrtali na zahradách studny, kdyby nálety vyřadily vodovodní systém jako před dvanácti lety při první válce v Zálivu. Nakupovali agregáty, kdyby spojenci zaútočili na elektrárny, doma měli od vlády potravinové dávky na půl roku dopředu. To vše ale byly jenom preventivní kroky. Všichni upřímně doufali, že diplomatický tlak donutí Američany a Brity znovu ustoupit.

Dneska město vypadalo jinak. V centru se objevily cisterny s pitnou vodou, hasičské vozy, auta se čtyřicetimetřovými žebříky i bagry na

odstraňování sutin. Bylo jasné, že tentokrát to Američané myslí vážně. Díval jsem se z okna našeho pokoje přes řeku. Tam někde v obrovském areálu prezidentských paláců možná v té chvíli seděl muž, který to všechno ještě mohl odvrátit. Saddám Husajn. Vypadalo to ale tak, že se stejně jako jeho protivník v Bílém domě ve Washingtonu pevně rozhodl. Saddámovi synové Udaj a Kusaj oznámili, že se nepodřídí ultimátu, že oni i otec zůstanou v Iráku. Válka byla jen otázkou času. Nepříliš dlouhého času – ultimátum mělo vypršet čtyři hodiny po půlnoci dnešního dne.

František Šulc, Severní Kuvajt, Camp Moreell: Život mezi Seabees – Dokonalá válečná nálada – Vy jste z Čech? – Co se smí a nesmí psát – Pivo bude v Bagdádu!

Byl jsem se Seabees v Campu Moreell už téměř deset dní. Za-tím jsme žili ve stanovém táboře na letecké základně Alí Salím na severu Kuvajtu. Válka se blížila. Všichni jsme věděli, že je to nevyhnutelné. Většina námořníků byla bojovně naladěna. Jiní, jako chief Joseph Shingleton byli opatrnější.

„Říkám jim: válka není nic pěkného. Popravdě, kdybych musel, zabíjel bych, ale budu radši, pokud nebudu muset,“ tvrdil Jo Shingleton.

Bylo to v době, kdy už prezident George W. Bush vyhlásil osmačtyřicetihodinové ultimátum a Saddám Husajn – jak jinak – odmítl.

„Měl vzít peníze, když jsme mu je nabízeli, a zmizet,“ říkal jeden námořník, který stál v zóně vymezené pro kuřáky.

Oponoval jsem mu. Myslím si, že by to bylo horší, než jej svrhnout silou. Byl by to ten nejhorší příklad pro ostatní jemu podobné. Pár

námořníků přikyvovalo, ale nezdálo se, že by byli všichni přesvědčeni o tom, co jsem říkal. Všichni však měli jasno v jednom: prezident Bush se rozhodl naprosto správně, USA osvobodí Iráčany a ochrání svět před člověkem, který jej chce ovládnout.

Setkával jsem se s tímto jasným názorem velice často. Nejprve jsem příslušníky Seabees podezřívával z toho, že jde o naučenou frázi, kterou vytasí pokaždé, když potkají novináře v jídelně, mezi stany či v kuřácké zóně. Určitě tomu ale tak nebylo. Bavili jsme se o tom i s kanadským kolegou z televize CBC Lucem Chartrandem, také přiděleným k Seabees. „Myslíš, že to hrajou, že to mají naučený? Nebo si to skutečně myslí?“ zeptal se mě jednou Luc.

Měl jsem radost, že si toho také všiml. Přemýšlel jsem o tom totiž několik dní. „Podle mě jsou o tom přesvědčení. Kdyby to chtěli na nás hrát, muselo by to být pěkně propracované spiknutí,“ řekl jsem Lucovi a ten souhlasil. Bylo to ale stejně zvláštní. Mezi americkými vojáky jsem našel velice málo těch, kteří by měli větší pochybnosti o správnosti rozhodnutí svého prezidenta jednou provždy se vypořádat se Saddámem Husajnem. Samozřejmě téměř všichni by preferovali mírovou cestu. Ale podle nich už irácký režim promrhal všechny šance.

Překvapovalo mě, jak všichni bez výjimky stojí za prezidentem Bushem a ministrem obrany Donaldem Rumsfeldem. Snažil jsem se tomu přijít na kloub a ptal jsem se proč. Jednoduchá odpověď asi neexistuje. Američtí vojáci každopádně měli pocit, že jim Bush s Rumsfeldem vracejí ztracenou čest.

Panuje obecný pocit, že o čest přišli během vlády prezidenta Clintona v období takzvané mírové dividendy v devadesátých letech. Není příliš mnoho amerických námořníků, námořních pěšáků a vojáků, kteří by veřejně podporovali Billa Clintona. Všeobecný pocit je, že se tento demokratický prezident o ozbrojené síly příliš nestaral, pouze se je snažil využívat k prosazení svých cílů, jenže vždy zvolil ten nejhorší možný způsob. Takže nakonec z toho vyšli vždy jako hlupáci vojáci.

Nyní je to naprosto jiné. V rámci tažení boje proti terorismu, válce

v Afghánistánu a teď v Iráku se z vojáků stávají hrdinové. Dělají svoji práci, kterou umí a mají rádi, takže se opět cítí jako profesionálové. A co víc, republikánská vláda jim vytváří nesrovnatelně lepší podmínky oproti těm, které měli v devadesátých letech. Cítí také, že veřejnost je vnímá daleko lépe než tehdy, kdy si občas připadali jako příživníci.

Jistota, že to, co dělá prezident, je naprosto správné, se odráží například v názoru na válku v Iráku, mírová hnutí, lidské štíty a podobně.

V Campu Moreell, pojmenovaném po zakladateli Seabees admirálu Benu Moreellovi, jsme žili v relativním komfortu. Tábor leží na letecké základně, takže jsme měli tekoucí vodu, jídelnu, kde vařili kuchaři z Pákistánu, Bangladěše a dalších zemí. Stál tu rekreační stan, kde se večer promítaly filmy, byly tam přípojky na internet a člověk si mohl půjčit třeba počítačové hry a strávit s nimi dny a noci, pokud zrovna neměl co na práci.

V jídelně stálo osm televizorů, na kterých neustále běžela konzervativní stanice Fox News, velice blízká Bushově republikánské vládě. Prakticky všichni, se kterými jsem se setkal se odmítali dívat na CNN (samozřejmě jen málo z nich zná CNN International), protože jde o levicovou televizi, která prý neinformuje objektivně. Podobně jako například list The New York Times.

Ještě před začátkem války, když jsme koukali během snídaně, oběda či večera na zprávy, dostávaly velký prostor demonstrace jak proti válce, tak na podporu prezidenta. Bylo vidět, že nikdo k demonstrujícím příliš velké sympatie nepocítuje. Jeden z námořníků to vyjádřil docela jasně: „Nemám nic proti tomu, když nahlas říkají, že se jim něco nelíbí. Ať demonstrují, od toho jsme svobodná země. Ale doufám, že ve chvíli, kdy to začne, tak sklapnou. Měli by vzdát alespoň trochu hold lidem, kteří tady nasazují krky. Já jsem o tomhle nerozhodl, jenom dělám svou práci. Nemělo by to být stejně na houby jako během Vietnamu.“

Den před tím prezident George W. Bush vyhlásil ultimátum. Byly čtyři hodiny ráno, když jsem se nechal vzbudit stráží a šel do

rekreačního stanu, abych se podíval na projev v přímém přenosu. Posedávalo tam jenom pár lidí. Prezident neřekl nic, co by kohokoli překvapilo. Všichni věděli ze zpráv, že dá Saddá-movi Husajnovi ultimátum, ale nikdo nevěděl, jakou bude mít podobu a jak dlouho bude trvat.

To, že vše spěje ke konfrontaci, se očekávalo už 17. března 2003. Ještě před ultimátem se během odpoledne dalo všechno do pohybu k severní kuvajtské hranici. Velitelé pronášeli projevy k jednotkám o tom, že nastává chvíle, na kterou se všichni tak dlouho připravovali. Nevím to stoprocentně, ale působilo to na mě dojmem, že místní velitelé přesně netušili, kdy má operace začít a co prezident hodlá v projevu říct. Rada z nich předpokládala, že po projevu začnou útoky, a tak na to chtěli být připraveni.

Volali mi z redakce Lidovek, abych o tom, co se děje, napsal článek. Zkoušel jsem to, ptal jsem se velitelů a dostal jsem jednoduchou odpověď: „Ne. Piš o čem chceš, ale nesmíš nic říkat o pohybech vojsk a o plánech, o kterých ses tady dozvěděl.“

Bylo to jedno z pravidel, které jsem předtím musel podepsat v takzvaných „Ground rules“. Nedodržení jakéhokoli z pravidel se trestalo ztrátou akreditace a odchodem od jednotky. Nakonec jsem o tom nenapsal nic. Domluvili jsme se, že by to nemělo smysl – všechno je v pohybu a já bych psal o tom, jaké je počasí, a že se nic moc neděje. Bylo proto lepší neříkat nic než lhát.

Osmnáctého, po prezidentově projevu, už bylo všude cítit napětí. Paradoxně to bylo pro řadu lidí příjemnější než neustálé čekání. Televize pořád opakovaly Bushův projev a mudrování analytiků o tom, zda válka konečně začne, zda to prezident Bush myslí opravdu vážně, zda Saddám Husajn zmizí, nebo ne. Nedalo se na to dívat.

Odpoledne dorazil do Campu Moreell velitel Seabees v Kuvajtu kontraadmirál Charles Kubic. Je mu okolo padesáti let, je vysoký a umí pořádně stisknout ruku. Když jsem se s ním poprvé setkal v Campu Commando o týden dřív, překvapil mě tím, že se mě česky zeptal: „Jak se máte?“

Pořádně mě překvapil. Něco takového jsem nečekal. A tak jsem ze sebe dostal pouze: „Vy mluvíte česky?“

„Nemluvím,“ řekl mi už anglicky. „Jenom tuhle větu. Moji předci pocházejí z východního Slovenska.“ Jeho děda se původně jmenoval Kubík, ale po příjezdu do země zaslíbené imigrační důstojník jméno zkomolil na Kubic, a to už rodině zůstalo.

Chvíli jsme se bavili o Slovensku a Česku, tedy o místech, kde nikdy nebyl a která zná pouze z doslechu. „Možná, až tohle všechno skončí, se tam k vám zajedu jednou podívat a třeba se mi teď ozvou nějakí příbuzní,“ smál se.

„Dejte mi vědět,“ řekl jsem mu.

Osmnáctého přijel do Campu Moreell, aby pronesl bojový projev. Nejprve řekl námořníkům, aby si dali rozchod a shromáždili se kolem něj, potom vtipkoval o abstinování, které musejí všichni podstupovat v Kuvajtu a pronesl památnou větu: „Pivo je v Bagdádu“. Řada námořníků si to potom napsala na helmy a doufala, že se skutečně do Bagdádu dostane, aby si mohla nějaké to vysněné pivo dát.

Kubic samozřejmě hodně hovořil o Seabees, o jejich slavné historii, o tom, že tato akce je srovnatelná s Iwojimou, Normandií či Inčonem, tedy místy, která jsou nesmazatelně zapsána do historie této ženijní jednotky námořnictva, operující pouze na souši.

„Nejsme tu proto, abychom dobyli Irák. Chceme osvobodit Iráčany. Je nutné světu ukázat, že nedovolíme diktátorům podporovat teroristy a snažit se ovládnout svět. Není vůbec problém, pokud se vám svírá žaludek, jestli máte obavy z toho, co přijde. Můžete si připustit, že máte strach, ale zároveň si uvědomte, že tu máte úkol, který musíte splnit,“ říkal Kubic onoho krásného březnového odpoledne.

Námořníci jej několikrát přerušili bojovým pokřikem „hurá“, vyslovovaným tak, jak to umí pouze Seabees: „ura“. Toto slovo u Seabees ostatně občas nahrazuje i tradiční přitakání používané v námořnictvu: „Aye, Aye, Sir (Madam)“, tedy „rozumím a vykonám, pane (madam)“.

Kubic splnil přesně to, co se očekává od každého velitele v jeho

pozici: podařilo se mu námořníky povzbudit, přinejmenším na nějakou dobu, zdvihnout morálku a znovu potvrdit to, o čem jsou přesvědčeni. Tedy, že jsou zde právem a jdou vykonat dobrou věc ve jménu míru i vlastní bezpečnosti.

Po tomto projevu a po projevu prezidenta nikdo nepochyboval o tom, že je o všem rozhodnuto. „Husajn skončil,“ říkali námořníci v kuřáckém kroužku.

A měli pravdu.

Barbora Šámalová, Kuvajt City, Tábor Mišrif: Čeští chemici sní o ovaru – má Saddám chemické zbraně? – hlídka ve městě – dnes nechodíte spát

Čas odkrajuje poslední hodiny, které zbývají z Bushova ultimáta. Noviny spekulují o tom, jestli válka začne už dnes v noci a co to bude pro Kuvajt znamenat. V zásadě si ale nikdo nemyslí, že by tu hrozilo nějaké větší nebezpečí. Úřady sice vyzývají občany, ať se připraví na nejhorší, nakoupí zásoby vody a jídla, seženou plynové masky a vybudují kryty ve sklepě. Ve skutečnosti všichni do jednoho věří v neomylnost amerických protiraketových systémů Patriot, které střeží Kuvajt před nepřítelem ze severu.

Jedeme se podívat, jak poslední chvíle míru tráví naši vojáci. Nedávno se přestěhovali na novou základnu ve městě – na výstavišti v kuvajtské čtvrti Mišrif. Pokud by museli zasahovat v akci, budou odtud mít ke strategickým objektům podstatně kratší cestu než z předchozího působiště v americkém Campu Dauhá.

U hlavní brány nás vítá lelkující hlídka kuvajtské policie. Znuděný policista si prohlíží naše akreditace.

„Čík?“ zívne otráveně.

„Ano,“ přikyvujeme. „Česká televize. Naši vojáci na nás čekají.“

Policista ledabyle mávne rukou a ukazuje, ať jedeme dál. Vzhledem k tomu, že ručí za to, aby se k vojákům nedostaly žádné podezřelé osoby, nepředvádí právě profesionální výkon. Kdybychom byli teroristé převlečení za novináře s autem plným výbušnin, pravděpodobně by si toho všiml až ve chvíli, kdy by základna letěla do povětří. Po týdnu stráveném v této zemi mě to ale nepřekvapuje. Zdá se, že důslednost nepatří ke ctnostem příslušníků kuvajtských bezpečnostních složek.

Jako obvykle necháme auto na parkovišti a jdeme se ohlásit ke vstupní bráně. Přípravy na „velký třesk“ jsou tady čím dál zjevnější. Během uplynulého týdne přibýlo kolem haly opevnění a ostatné dráty. Betonové bloky, rafinovaně rozmístěné na příjezdové silnici, vytvořily překážkovou dráhu. Pokud by se někdo chtěl do základny prodrat v plné rychlosti, měl by dost práce prokličkovat. V každém rohu vyrostla strážní věž, na střeše se ukrývají ostřelovači.

Jinak tu není po žádném zvláštním vzrušení ani stopy. Část vojáků plní rutinní povinnosti, další odpočívají – někteří posedávají před halou, pokušují a vyhrívají se na sluníčku, ostatní polehávají uvnitř. Na uších walkmana, v ruce knížku. Jediná zábava, kterou nehostinná hala s nedostatkem soukromí umožňuje.

Blíží se čas oběda. Vojáci berou tácy a papírové talíře a jdou si pro příděl. Stejně jako včera, především a pravděpodobně i zítra je zase kuře. Tentokrát v nasládlé omáčce. Jako příloha rýže a hrášek. Vypadá to skvěle, chutná mizerně. Respektive, nemá to vůbec žádnou chuť. Umělá strava s přesně vypočítanou kalorickou hodnotou z americké kuchyně.

„Jó, takhle ovárek by to chtělo,“ povzdychne si toužebně jeden z vojáků. Jeho kamarádi u stolu souhlasně mručí. Jenže na vepřové si budou muset ještě nějakou dobu počkat. Alespoň dokud se nevrátí domů.

Mnozí vojáci jsou v Kuvajtu už sedmý měsíc. Nekonečné čekání na válku je unavuje.

„Je to těžký. Nejdřív jsme se naladili na to, že půjdeme domů, ale co se dá dělat. Aspoň budou nějaký korunky,“ říká jeden z nich.

Ptám se vojáků na jejich tipy, kdy válka začne.

„To nám snad řeknete vy,“ odvětí jeden z nich. Stejně jako civilisté ani vojáci nemají žádné konkrétní informace. Vědí to, co všichni ostatní, anebo ještě méně: co si přečtou na internetu, z novinových výstřižků nebo co zaslechnou v televizi.

„Už jsme to čekali v lednu, pak v únoru. Tolikrát to bylo na spadnutí a nakonec z toho nic nebylo,“ mávne rukou řidič sanitky Václav Sláma.

„Pořád čekáme a čekáme. Stále to nepřichází, my si přejeme, aby to nepřišlo..., a až to přijde, tak se prostě budeme muset sbalit a vyrazit do války,“ usmívá se kaplan praporu Pavel Ruml.

Ve skutečnosti všichni doufají, že do války nebudou muset. V úvahu by to připadalo jen v případě, že by Irák použil zbraně hromadného ničení – ať už chemické nebo biologické. A to by znamenalo desetitisíce, možná statisíce mrtvých a raněných. Následky, jaké český ani slovenský voják zatím neviděl. Naštěstí.

Už mnohokrát si vojáci vyzkoušeli, jak by to mohlo vypadat v praxi. Nemělo by je tedy nic překvapit. Poslední velké cvičení v součinnosti s americkou armádou a kuvajtskou civilní obranou se konalo naposledy před pár dny. Katastrofický scénář tehdy vyslal vojáky do horké zóny v centru Kuvajt City. Na hotel plný lidí měla dopadnout raketa Scud s padesáti kilogramy yperitu. Prudce jedovatá látka otrávila víc než patnáct set civilistů. Čistě teoreticky reálná situace, která by se během nadcházejících dnů mohla přihodit. Pokud má ovšem Saddám Husajn chemické zbraně.

Ale má je opravdu? Nebo je to jen výmysl Američanů, kteří potřebovali záminku k válce? I to je otázka, která vojákům často vrtá v hlavě.

„Víme, že Saddám Husajn měl zbraně hromadného ničení. Také víme, že nebyl schopen dokázat, že je zničil. Takže musíme počítat s tím, že je má a chce je použít,“ konstatuje velitel jednotky generál

Dušan Lupuljev.

Blíží se pátá hodina odpoledne, slunce se pomalu sklání k obzoru. Z brány vyjíždí obrněný transportér se slovenskou vlajkou. Jede plnit rutinní misi, jeho posádka bude tři hodiny projíždět městem a monitorovat strategicky významná místa v jižní části metropole – okolí hotelů, ambasád i ministerstev. Odebere vzorky ovzduší a změří úroveň chemického a biologického znečištění. Jeden z nej důležitějších úkolů, kteří tady Češi a Slováci plní. Jsou tu především proto, aby Kuvajťané neměli pocit, že jim hrozí nebezpečí.

Za branou už čeká několik aut s novináři. Připojují se za vůz kuvajtské policie, která provází transportér do města. Nechybí ani džíp britské televize BBC.

Nikoho to nepřekvapuje. Zájem zahraničních novinářů o česko-slovenskou jednotku je obrovský. V Kuvajtu jich pracují dva tisíce, a to neustálé očekávání věd příštích, je ničí stejně jako vojáky. V šedé nudě stokrát obehnaných příběhů patří chemici mezi největší vzrušení, které Kuvajt a jeho vojenské základny nabízejí. Na Čechy a Slováky BBC nedělá dojem, stejně jako ho na ně nedělá ani proslulá americká CNN.

„Kolikrát se člověku stane, aby ho prosila reportérka jednoho z nejsledovanějších amerických kanálů Fox, aby o něm mohla natočit reportáž?“ usmívá se spokojeně mluvčí praporu major Luděk Lávička.

Pravda je, že jen málokomu z České republiky věnovala CNN ve vysílání sedm minut jako chemikům z Kuvajtu. Psala mi dokonce kamarádka z Jižní Afriky, že až tam viděla naši jednotku.

Úsilí novinářů vybojovat si svůj příběh je někdy až komické. Sledujeme španělskou reportérku, jak s typickou jižanskou mentalitou živě gestikuluje. Zuří. V tiskovém centru v hotelu někdo strhl letáček, který zval novináře na prezentaci česko-slovenské-ho praporu.

„Ani jsme se to nedozvěděli. Jak může někdo udělat takovou podlost? Je to přeci sprosté, souhlasíte?“ rozčiluje se spravedlivě Španělka.

Major Lávička přikyvuje a snaží se ji uklidnit. Určitě pro ni najde jinou příležitost. Ostatně jako pro každého.

„Jednou stála za branou zhroucená Čiňanka a usilovně mě prosila, abychom jí dovolili natáčet. Prošvihla prezentaci pro novináře a šéf jí pohrozil vyhazovem, pokud nepřinese materiál,“ vypráví major Lávička. „Vypadala jako hromádka neštěstí. Tak moc prosila, až jsme ji pustili dovnitř,“ vzpomíná. „Asi ji nevyhodili. Když jsem ji potkal za pár dnů, zářila spokojeností.“

Teď ale novináře zajímá především jedno. Kdy konečně vypukne válka?

„Zatím jsme nedostali od Američanů žádné informace,“ krčí rameny generál Lupuljev. „Víte, nezáleží všechno jen na politice. Dnes nejenom vyprší ultimátum, ale i měsíc je ve správné fázi a vítr vane správným směrem,“ potutelně se usmívá.

„Dnes v noci radši nechod'te spát.“

20. BŘEZEN, ČTVRTEK: DEN PRVNÍ VÁLKA ZAČÍNÁ!

V 5:34 minut místního času zní Bagdádem první výbuchy. Koalice vedená USA a Velkou Británií zahájila vzdušné útoky proti Iráku. Na vybrané cíle v Bagdádu zamířilo čtyřicet střel Tomahawk ze čtyř lodí a dvou ponorek. Do útoku se zapojily i dva neviditelné letouny F-117 z 8. stíhací squadrony. Po úvodním poprasku vyšlo najevo, že nešlo o žádný masový útok, jaký Američané slibovali. Ukázalo se, že koalice se dvě hodiny po vypršení Bushova ultimáta rozhodla zaútočit na „příležitostný cíl“. Jinými slovy, CIA získala informace o důležitém velitelském shromáždění za účasti vrcholných iráckých prominentů a George Bush dal rozkaz k zahájení akce. Pokud měl neplánovaný útok zabít Saddáma Husajna, byla předehra neúspěšná: tři hodiny po útoku už diktátor v televizi vyzýval národ k odporu. Válka nicméně začala. Po osmé hodině večer místního času koalice zahájila pozemní operace v jižním Iráku. 1. expediční sbor námořní pěchoty USA a britské obrněné jednotky a Královská námořní pěchota zamířily k Basře a jedinému iráckému přístavu Umm Kasr. Americká 3. pěší divize v čele s legendární 7. kavalerií se vydala na sever. Tam byl cíl jasný – Bagdád. V boji zemřel první americký voják a na Kuvajt

Iráčané vypálili nejméně tři střely. V jednom případě byly obranné systémy Patriot úspěšné a raketu sestřelily. Další dopadly neškodně do pouště. Ozbrojené akce zaměřené proti letišťům a armádním objektům začaly i v západním Iráku.

**Michal Kubal, Bagdád: Budík zvoní do války –
Slyšíme výbuchy! – Koho vlastně dostali? –
Tatíci na barikádách – Slibovaný příval ohně a**